

Takács András laudációja a Szóttos Kamara Néptáncgyüttes a Magyar Örökség Díjjal kitüntetése alkalmával, elmondva 2019. december 14-én, a díj átadásakor, a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében.

Tisztelt Elnök ÚR!

Tisztelt Bíráló Bizottság!

Tisztelt megjelentek!

Tisztelettel köszöntöm mindannyiukat.

Rövid méltatásomban, igyekszem Önöknek bemutatni a Pozsonyban immár ötven éve működő Szóttos Kamara Néptáncgyüttest, a felvidéki magyar néptáncmozgalom egyik kiváló képviselőjét, létezése alatt mindenkori példamutató iránymeghatározóját.

A Szóttos Kamara Néptáncgyüttes 1969-ben alakult meg. Alapítói a már több mint tíz éve működő félhivatásos „Ifjú Szívek” Magyar Dal- és Táncgyüttes tánckarából kivált táncosok, táncos párok voltak. A Csemadok azért támogatta a kezdeményező fiatalok új együttest alapító szándékát, mert az a felvidéki magyar hagyománykultúra kutatását, feltárását, művelését tűzte elsődleges feladatául.

Előzetesen, a laudációm bevezetéseként szükséges elmondanom, hogy a Csemadok 1953. június elsejétől 1955. március 31-ig már működtetett egy hivatásos tánckarból, énekkarból és zenekarból álló népművészeti együttest, ez volt a máig sokat emlegetett NÉPES. Tehát, már volt olyan próbálkozása a Csemadoknak, megszabadulva a teljes jogfosztottság éveitől, hogy az újra indítható, újra induló magyar kulturális életet a néphagyománykultúra hagyományainak jelentős igényben vételével építi ki. Ezért teljes erejével támogatta a Pozsonyban tanuló magyar főiskolások és egyetemisták törekvését a művészeti együttesük megalapításában.

Az új testület az alapító dokumentumában vállalta a volt állami együttes munkájának folytatását, alkotói irányzatának követését, a felvidék magyar tánc, ének, zene, szokáshagyományok feltárásának, felgyűjtésének végzését, színpadi feldolgoztatását, és terjesztését.

Szükséges megjegyeznünk, hogy az ezerkilencszázötvenes évek elejétől Európa keleti felén a követendő példa, a Mojszejev, meg az Alexandrov szovjet együttesek voltak. Ez ellen lázadtak fel a fiatalok és a Csemadok segédletével megalakították a maguk táncsoportját, amely később felvette a Szóttos Kamara Néptáncgyűttes nevet.

1970 májusában az újonnan alakult együttes további sorsát taglaló javaslatot a Csemadok KB Elnöksége elé terjesztettük és jóváhagyattuk. A javaslat a tánckar kibővítését szorgalmazta az 1968-ban és 1969-ben megrendezett „Tavaszi szél vizet áraszt ...” országos népdal és zenei versenyek énekes győzteseivel, valamint a Vásárúti Vontszemű János népi zenekarával. A kibővített Kamara Néptáncgyűttes aztán 1971 nyarán a Bodroghöz-i és az Alsó-zempléni magyar falvakban megtartotta első kéthetes tájoló előadássorozatát.

A Szóttos szinte megalakulásától a mai napig meghatározó együttese a csehszlovákiai magyar néptáncmozgalomnak. Igazában a működésével vette kezdetét a Felvidéken a magyar néptáncmozgalom reneszánsza. Köszönhető ez mindenkinek, aki a Szóttosban ilyen vagy olyan formában közreműködött. Elsősorban a rendkívül szuggesztív és igazából a Szóttos táncgyűttest alapító Quittner János koreográfusnak, Ág Tibornak a későbbi népdal és zenetudósnak, Sebők Gézának, aki az együttesnek köszönheti, hogy néprajzos lett, ahogyan Varga Ervinből, Richtarcsík Mihályból, Hégli Dusánból, Furik Ritából mára jó nevű hivatásos koreográfus. Időszűke miatt csak a legmagasabbra jutottakat neveztem meg -, elismerve azt is, hogy számtalan amatőr táncgyűttest vezető koreográfusunk, mint táncos, gyakorlatilag a Szóttosban tanulta a későbbi koreográfusi munkája fontos alapjait.

A Szóttos Kamara Néptáncgyűttes a hagyományok feltárása mellett a színpadi feldolgozás hogyanjára is megadta a választ. Tevékenységével, egy-egy tájegységet átfogóan bemutató műsoraival eredményesen hozzájárult a felvidéki néprajzi tájegységek népi hagyományainak az alaposabb megismeréséhez. Eddig mintegy huszonöt egész esti műsort alkotott. Egy-egy új műsorával évente 50-60 előadást megvalósítva bejárta, bejárja az egész Felvidéket. A hetvenes években voltak olyan évek, hogy 100-on felüli volt a fellépéseik száma.

Évente szerepel a hazai magyar és szlovák országos népművészeti fesztiválokon. Gyakori vendége volt a sztrázsnycicei csehszlovákiai fesztiválnak és Prágának is. Nyaranta kéthetes tájoló fellépési körutat valósít meg, a gyerekek részére tánc- és játéktábort tart. Apró Szóttas néven gyerekcsoportot működtet. A felnőttek részére néptánc-tábort szervez. Az első nyugati külföldi szereplésére 1986-ban névre szóló meghívás alapján kerülhetett sor. A Bársonyos forradalom előtti időben Csehszlovákiából magyar együttes csak így mehetett külföldi vendégszereplésre.

Az első hivatalos kiküldetéssel Olaszországban, a Goriziában tartott nemzetközi európai folklórfesztiválon nagy sikerrel szerepelt. Elnyerte a fesztivál arany plakettel, oklevéllel és egy millió líra jutalommal járó Fő díját, és az Örökös Aranydíjas Együttes titulust. 1990 óta gyakran sikeresen vendégeskedett más országok népművészeti fesztiváljain is: Magyarországon többször is, ahol 2000-ben harmadszor is elnyerte a Kiválóan Minősült Együttes megítélést, ezzel az anyaországunkban is a legjobb együttesek soraiba jutott. Műsoraival bejárta Európa több országát. Több alkalommal meghívást kapott az amerikai földrész országaiban élő magyaroktól. Így oda is elvihette a Felvidék magyar, szlovák tánc- és dalkultúrája mellett az anyaországit és az erdélyit is. Most, november első felében is Dél-Amerika országaiban nagy sikerrel szerepeltek, előadásokat és táncházakat tartottak.

Alkotó együttesvezető koreográfusai voltak Quittner János 1983-ig, utána Varga Ervin, Richtarcsik Mihály, Hégli Dusan következett. 1996-tól művészeti vezetők voltak: Füzék György-Péter Tímea, Oláh Attila, Konkoly László-Nagy Myrtil, Németh Ildikó-Szabó Szilárd páros, valamint Gémesi Zoltán, aki jelenleg is az. A tánckarvezetők: Balta Aranka, aki betölti a ruhatáros, viselettervező, adminisztratív vezető funkciót is, és Füzék György.

Az együttes mindig saját zenekarral működött. Azok is cserélődtek. A Koncz Gábor vezette jelenlegi zenekar a kiválóak közé tartozik.

Az elmondottakból kitűnik, hogy a koreográfusok, a művészeti vezetők cserélődtek, de a szervező titkár Reicher Gellért, ő maradt. Különösen fontos ez főleg 1992-től, amikor a Csemadoktól, mint társadalmi kulturális szervezettől megvonták az állami költségvetési támogatást. Ez az együttest is érintette. Az együttes polgári társadalmi szervezetté alakult és önellátóként végzi az áldásos

munkáját, melyhez pályázatok útján és a fellépései rezsiköltségeinek térítéséből biztosítja a fedezetet. A Csemadok a működéséhez támogatásként a székházában próbatermet és irodát biztosít. Ha Gellért, az önzetlen, elkötelezett szervező „titkármindenes” nincs – talán - az együttes ma már csak az emlékeinkben élne. Az együttes élni akarása mellett a Gellért munkabírása, ügyszeretete volt a minden nehézségeken átvezető erő. Szellemisségében ma is közöttünk van.

Az együttes munkájának részletes ismertetéséről a negyvenéves évfordulójuk alkalmával, A Szóttas 40 éve címmel könyvet adtak ki.

Az 50 év alatt végzett kiváló munkájuknak az elismerése megérdemli a Magyar Örökség Díjat.

Köszönöm, hogy meghallgattak.